

เอกสารวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความมั่นคง

ฉบับที่ ๕/๖๑ (๑ - ๑๕ ธ.ค.๖๐)

กรุงเยรูซาเลม : เขย่าสันติภาพตะวันออกกลาง

การประกาศรับรองกรุงเยรูซาเลมในฐานะเมืองหลวงของอิสราเอลของนายโดนัลด์ ทรัมป์ ประธานาธิบดีสหรัฐฯ ล่าสุดเมื่อ ๒ ธ.ค.๖๐ ได้สร้างแรงสั่นสะเทือนให้กับความสงบและกระบวนการเจรจาสันติภาพของภูมิภาคตะวันออกกลางอีกครั้ง ซึ่งกรุงเยรูซาเลม เป็นเมืองเก่าแก่ที่มีความสำคัญอันเป็นที่ตั้งศาสนสถานศักดิ์สิทธิ์ของ ๓ ศาสนาทั้ง ยิว มุสลิม และคริสต์ ทั้งยังเป็นพื้นที่ช่วงชิงของอิสราเอลและปาเลสไตน์ กรุงเยรูซาเลมจึงเปรียบเสมือนพื้นที่เชิงสัญลักษณ์ทั้งทางการเมืองและศาสนา ดังนั้น การประกาศรับรองของสหรัฐฯ ในครั้งนี้ จึงได้สร้างความไม่พอใจให้กับประเทศมุสลิมทั้งหลาย รวมทั้งสร้างความหวาดหวั่นต่อนานาชาติว่าอาจกลายเป็นชนวนการสร้างควมรุนแรงในพื้นที่ตะวันออกกลางอีกครั้ง

จากการที่นายโดนัลด์ ทรัมป์ ประธานาธิบดีสหรัฐฯ ประกาศรับรองกรุงเยรูซาเลมในฐานะเมืองหลวงของอิสราเอลเมื่อวันที่ ๖ ธ.ค.๖๐ ได้สร้างแรงสั่นสะเทือนให้กับความสงบและกระบวนการเจรจาสันติภาพของภูมิภาคตะวันออกกลางอีกครั้ง

ความสำคัญของเยรูซาเลม

การประกาศรับรองกรุงเยรูซาเลมเป็นเมืองหลวงของอิสราเอลในครั้งนี้ เนื่องมาจากคำสั่งเลื่อนการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการตั้งสถานทูตสหรัฐฯ ในอิสราเอล ซึ่งมีผลตั้งแต่ปี ๒๕๓๘ และต้องต่อเวลาทุก ๖ เดือน ได้หมดอายุลงเมื่อวันที่ ๔ ธ.ค.๖๐ ซึ่งกฎหมายว่าด้วยการตั้งสถานทูตของสหรัฐฯ กำหนดให้สถานทูตสหรัฐฯ ต้องตั้งในเมืองหลวงของแต่ละประเทศเท่านั้น ประกอบกับ ทรัมป์ ได้เคยหาเสียงไว้ว่าจะย้ายสถานทูตสหรัฐฯ ไปยังเยรูซาเลมให้ได้ ซึ่งทรัมป์ได้กล่าวว่าการรับรองนี้มีจุดประสงค์เพื่อการพัฒนากระบวนการสันติภาพระหว่างอิสราเอลกับปาเลสไตน์ และจะเป็นประโยชน์สำหรับสหรัฐฯ

กรุงเยรูซาเลม เป็นเมืองเก่าแก่ที่มีความสำคัญอันเป็นที่ตั้งศาสนสถานศักดิ์สิทธิ์ของ ๓ ศาสนา คือ “ยิว มุสลิม และคริสต์” อีกทั้งเป็นพื้นที่ขัดแย้งระหว่างอิสราเอลและปาเลสไตน์ ซึ่งต่างฝ่ายต่างระบุว่าเยรูซาเลม

เป็นเมืองหลวงของตนเอง โดยอ้างอิงถึงสถานที่สำคัญของศาสนาที่ตั้งอยู่ในเขตเยรูซาเลมทั้งคู่ ทั้งนี้อิสราเอลได้บุกยึดพื้นที่แห่งนี้ได้ในสงครามตะวันออกกลางเมื่อปี ๒๕๑๐ และประกาศเป็นเมืองหลวงของอิสราเอลอย่างแบ่งแยกไม่ได้ รวมถึงการให้ชาวยิวกว่า ๒ แสนคน เข้าไปตั้งถิ่นฐาน แต่อย่างไรก็ตาม การกระทำของอิสราเอลไม่ได้รับการยอมรับจากนานาชาติ ซึ่งประเทศต่างๆ ยังคงตั้งสถานทูตของตนไว้ในนครเทลอาวีฟ รวมทั้งชาวปาเลสไตน์ก็มีความมุ่งหวังว่ากรุงเยรูซาเลมจะเป็นเมืองหลวงของตนในอนาคต ดังนั้น กรุงเยรูซาเลมจึงเปรียบเสมือนพื้นที่เชิงสัญลักษณ์ทั้งทางการเมืองและศาสนา

สถานการณ์ความรุนแรงระหว่างอิสราเอลและปาเลสไตน์ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงปี ๒๕๑๕ (๑๙๗๒) ที่มีการเจรจาผ่านทางสหประชาชาติ ส่งผลให้เกิดการลงนามใน “ข้อตกลงสันติภาพออสโล ฉบับที่ ๑” หรือ Oslo Accords เมื่อปี ๒๕๓๖ (๑๙๙๓) เพื่อเป็นการประกาศว่าโลกยอมรับให้มีดินแดนปกครองตนเองที่ชื่อปาเลสไตน์ ในเขตเวสต์แบงก์และฉนวนกาซ่า โดยมีสหรัฐฯ เป็นตัวแทนคนกลางในการลงนาม ซึ่งสถานการณ์ดูเหมือนว่าแนวโน้มที่ดีขึ้น แต่หลังปี ๑๙๙๕ สถานการณ์กลับแย่ลงอีกครั้ง และดูเหมือนว่าการประกาศรับรองเยรูซาเลมครั้งนี้ จะยิ่งทำให้กระบวนการ

Oslo Accords 1993
การลงนาม “ข้อตกลงสันติภาพออสโล ฉบับที่ ๑” เมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๖ (๑๙๙๓) โดยมี ปธน. คลินตัน เป็นตัวแทนคนกลาง

จาก ค.ศ.๑๙๙๓ ถึง ค.ศ.๒๐๑๗ ความพยายามในการสร้างสันติภาพในตะวันออกกลาง ซึ่งยังคงหยุดชะงัก

เมื่อวันที่ ๖ ธ.ค.๖๐ ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ได้ลงนามประกาศรับรองกรุงเยรูซาเลมในฐานะเมืองหลวงของอิสราเอล

Infographic by : ศศย.สพท.

สันติภาพในตะวันออกกลางถอยหลังลง โดยล่าสุดได้มีความพยายามผลักดันให้อิสราเอลและปาเลสไตน์ยึดมั่นในทางแก้ระหว่าง ๒ รัฐ (Two-state solution) เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่าง ๒ ฝ่าย ซึ่งเป็นข้อเสนอที่นานาประเทศสนับสนุนให้อิสราเอลและปาเลสไตน์มีสถานะเป็นรัฐซึ่งมีอำนาจปกครองตนเอง และมีสิทธิในดินแดนบางส่วนร่วมกัน

เสี่ยงจากนานาชาติ

การตัดสินใจของทรัมป์ครั้งนี้ ดูเหมือนจะได้รับความยินดีจากอิสราเอลเท่านั้น ในขณะที่หลายประเทศทั่วโลกได้ออกมาเคลื่อนไหวแสดงความไม่เห็นด้วย อาทิ ประเทศมุสลิมอย่างซาอุดีอาระเบีย อียิปต์ จอร์แดน และหลายประเทศในสหภาพยุโรปอย่าง ฝรั่งเศส อังกฤษ เยอรมนี รวมทั้งตุรกี ทั้งนี้ ล่าสุด สมเด็จพระสันตปาปา ฟรานซิส ประมุขแห่งคริสตจักรนิกายโรมันคาทอลิก ได้ทรงมีรับสั่งปกป้องสถานะเดิมของนครเยรูซาเลมอีกด้วย

ในขณะที่นายมาห์มูด อับบาส ผู้นำปาเลสไตน์ ประกาศว่า สหรัฐฯ ไม่ใช่ตัวแทนสำหรับการเจรจาสันติภาพอีกต่อไป และประธานาธิบดีเรเจิบ เทียบ เออโดวาน ของตุรกี กล่าวว่า การย้ายสถานทูตอเมริกันมาที่เยรูซาเลม เปรียบเหมือนการทิ้งระเบิดลงสู่พื้นฐานแห่งสันติภาพ นอกจากนี้ สมเด็จพระราชาธิบดีอับดุลละห์แห่งจอร์แดน และนายจอห์น แครร์รี อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศสหรัฐฯ ได้กล่าวว่า สหรัฐฯ จะต้องเจอกับผลกระทบตามมาอย่างแน่นอน โดยเฉพาะเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ และกลุ่มประเทศในตะวันออกกลาง

นายบิณาลี ยิลดิริม นายกรัฐมนตรีตุรกี กล่าวว่า การกระทำดังกล่าวของทรัมป์ ทำให้สหรัฐฯ เป็นเหมือนผู้ถอดสลักระเบิดในตะวันออกกลาง และละทิ้งนโยบายที่อเมริกายึดถือมานับสิบปี ด้านรัฐบาลอิหร่าน แถลงอย่างแข็งกร้าวว่า อิหร่านจะไม่ทนกับการกระทำของทรัมป์ที่ละเมิดกฎหมาย ยั่วแหย่และอันตรายอย่างยิ่ง

ผลกระทบต่ออาเซียนและไทย

ดูเหมือนสถานการณ์ในครั้งนี้จะลุกลามอย่างไม่จำกัดพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศมุสลิม ทั้งนี้ สำหรับอาเซียน ประเทศมุสลิมที่เป็นสมาชิกอย่างมาเลเซียและอินโดนีเซีย ได้ออกมาเคลื่อนไหวเช่นกัน ซึ่งนายกรัฐมนตรีมาเลเซีย นายนาจิบ ราซัค เรียกร้องชาวมุสลิมทั่วโลกให้ออกมาต่อต้านการยอมรับเยรูซาเลมเป็นเมืองหลวงอิสราเอล และประณามการตัดสินใจของทรัมป์ ในขณะที่ประธานาธิบดีอินโดนีเซีย นายโจโก วิโดโด ออกมาประณามสหรัฐฯ ที่ตัดสินใจรับรองเยรูซาเลมเป็นเมืองหลวงอิสราเอล และเรียกร้องให้สหรัฐฯ ทบทวนการตัดสินใจครั้งนี้ เพราะประเด็นดังกล่าวสามารถเขย่าความมั่นคงและเสถียรภาพของโลก

สถานการณ์ล่าสุดหลังจากคำประกาศดังกล่าว ได้เกิดการเดินขบวนของชาวปาเลสไตน์ในเยรูซาเลม เขตเวสต์แบงก์ และฉนวนกาซาอย่างต่อเนื่อง โดยมีผู้ประท้วงจำนวนหนึ่งได้รับบาดเจ็บแล้วด้วย อีกทั้งยังมีการประท้วงหน้าสถานทูตสหรัฐฯ ของประเทศมุสลิม ในขณะเดียวกันองค์การสหประชาชาติ โดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ หรือ UNSC ได้ออกมาเตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์รุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้นได้ รวมทั้งยืนยันถึงการสร้างสันติภาพในตะวันออกกลางที่จะต้องเกิดขึ้น ในขณะที่ สหรัฐฯ ได้ออกมายืนยันเช่นกันว่าการประกาศรับรองเยรูซาเลมนี้ จะเป็นเป็นการรักษาสันติภาพในตะวันออกกลาง และสหรัฐฯ ยังสนับสนุนแนวทางการแก้ปัญหาแบบยึดมั่นในทางแก้ระหว่าง ๒ รัฐ หรือ Two-state solution ต่อไป รวมทั้งกลุ่มสันนิบาตอาหรับได้มีการเรียกประชุมฉุกเฉิน ณ กรุงโคโร ประเทศอียิปต์ โดยผลการประชุมระบุว่าประเทศส่วนใหญ่ปฏิเสธการรับรองกรุงเยรูซาเลม

โดยสรุปการประกาศรับรองเยรูซาเลมเป็นเมืองหลวง นอกจากเป็นการสันเสเทือนสันติภาพในตะวันออกกลางแล้ว ยังเป็นชนวนร้อนให้เกิดแรงปะทะระหว่างศาสนา และยิ่งสหรัฐฯ เข้าข้างอิสราเอลมากเท่าไร จะยิ่งทำให้กลุ่มชาวมุสลิมและกลุ่มติดอาวุธที่มีแนวคิดสุดโต่ง แสดงความต่อต้านมากยิ่งขึ้นเป็นเท่าตัว สำหรับอาเซียนและไทยจะต้องเฝ้าระวังในกรณีที่น่าจะเป็นประเด็นให้เกิดการก่อการร้าย ฉวยโอกาสเข้ามาสร้างความรุนแรงในภูมิภาคต่อสถานที่สำคัญเชิงสัญลักษณ์ต่างๆ ได้ โดยไทยจะต้องติดตามผลการประชุมวาระพิเศษระหว่างอิหร่าน ชาติมุสลิมต่างๆ และองค์การความร่วมมืออิสลามอย่างใกล้ชิด รวมทั้งแสดงเจตนาารมณ์ของประเทศไทยในการรักษากฎหมายระหว่างประเทศและสนับสนุนกระบวนการเจรจาสันติภาพในตะวันออกกลาง เพื่อให้เกิดความสงบและสันติสุขในประชาคมโลก นอกจากนี้ หากเกิดสถานการณ์ลุกลามจนไม่สามารถควบคุมได้ รัฐบาลและกองทัพไทยจะต้องเตรียมความพร้อมในมาตรการดูแลความปลอดภัย และอพยพคนไทยที่อาศัยอยู่ในตะวันออกกลางได้อย่างรวดเร็วด้วย

อ้างอิง

<https://voicetv.co.th/read/r1u1hjfWM>

<http://www.tnews.co.th/index.php/contents/387516>

<https://mgronline.com/around/detail/9600000123694>

<https://www.prachachat.net/world-news/news-84410>

<http://www.aljazeera.com/news/2017/12/palestinians-injured-protests-jerusalem-move-171207135501865.html>

<https://www.haaretz.com/israel-news/1.826929>

เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา SSC Focus กรุณาส่งข้อคิดเห็นของท่านมายัง คณะผู้จัดทำ (ศศย. สปท.) T/F : 02 275 5715-16

๑. ท่านสนใจประเด็นใดเพิ่มเติม / เห็นว่าควรศึกษาเพิ่มเติม

การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ / เทคโนโลยี การทหาร พลังงาน / สิ่งแวดล้อม

อื่นๆ

๒. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

บทวิเคราะห์โดย ร.ท.หญิง นันทิยา ทองคนารักษ์ ร.น. นักวิจัย ศศย.สปท.

จัดทำโดย ศูนย์ศึกษาพุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ โทร/โทรสาร : 0 2275 5715 - 16 website : <http://ssc.rtarf.mi.th>

